

Lovforslag nr. L 142. Fremsat den 18. januar 1995 af trafikministeren (Jan Trøjborg)

Forslag

til

Lov om styrelsen af DSB m.v.

§ 1. DSB er en statsvirksomhed under Trafikministeriet.

§ 2. DSB ledes af en bestyrelse og en administrerende direktør.

Stk. 2. Trafikministeren kan for at tilgodese samfundsmæssige eller overordnede trafikale hensyn give direktiver for udøvelsen af virksomheden.

Stk. 3. Trafikministeren fastsætter en vedtægt for DSB.

§ 3. Bestyrelsen består af 9 medlemmer. Trafikministeren beskikker 6 medlemmer til bestyrelsen, herunder formanden og næstformanden. 2 medlemmer beskikkes som repræsentanter for henholdsvis Trafikministeriet og Finansministeriet. Ministeren beskikker bestyrelsesmedlemmerne for en periode af 2 år. Ministeren kan til enhver tid afsætte de af ham beskikkede medlemmer.

Stk. 2. Medarbejderne vælger 3 medlemmer til bestyrelsen. Trafikministeren fastsætter regler om valg af medarbejderrepræsentanter og suppleanter for disse.

§ 4. Bestyrelsen er DSB's øverste ledelse, og har over for trafikministeren ansvaret for overholdelse af de bestemmelser og direktiver, der er fastsat for DSB.

Stk. 2. Bestyrelsen skal sørge for en forsvarlig organisation af DSB's virksomhed og skal sikre, at DSB råder over de nødvendige planlægnings-, styrings- og kontrolsystemer.

Stk. 3. Bestyrelsens formand og næstformand er forpligtet til at orientere ministeren om sager af væsentlig betydning.

Stk. 4. Bestyrelsens forretningsorden samt ændringer heri skal godkendes af trafikministeren.

§ 5. Den administrerende direktør ansættes og afskediges af trafikministeren efter indstilling fra bestyrelsen.

Stk. 2. Den administrerende direktør varetager den daglige ledelse af DSB og skal derved følge de anvisninger og retningslinier, som bestyrelsen har givet.

Stk. 3. Direktionens øvrige medlemmer ansættes og afskediges af bestyrelsen efter indstilling fra den administrerende direktør.

§ 6. Jernbanerådet, der består af 18 medlemmer, har til opgave at rådgive og afgive udtalelse til trafikministeren om spørgsmål af jernbanepolitisk betydning.

Stk. 2. Rådets formand beskikkes af trafikministeren. 8 medlemmer vælges af Folketinget blandt dets medlemmer. Ministeren beskikker efter indstilling 2 repræsentanter for Statsansattes Kartel samt 1 repræsentant for henholdsvis Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Forbrugerrådet, DSB og Privatbanernes Fællesrepræsentation. Derudover beskikker ministeren 3 medlemmer, der repræsenterer industri, handel og landbrug.

Stk. 3. Samtlige valg og beskikkelser gælder for 5 år ad gangen. De af Folketinget valgte medlemmer afgår, såfremt de udtræder af Folketinget.

Stk. 4. Trafikministeren fastsætter rådets forretningsorden.

§ 7. Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.

Stk. 2. Samtidig hermed ophæves lov nr. 109 af 1. april 1969 om styrelsen af statsbanerne.

§ 8. Medarbejdernes valg af medlemmer til bestyrelsen, jf. § 3, stk. 2, skal finde sted inden 6 måneder efter lovens ikrafttræden.

Stk. 2. Indtil valg kan finde sted efter stk. 1, beskikker trafikministeren efter indstilling fra medarbejderorganisationerne 3 medarbejderrepræsentanter til bestyrelsen.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Baggrunden for lovforslaget

De gældende bestemmelser om styrelsen af DSB indeholdes i lov nr. 109 af 1. april 1969 om styrelsen af statsbanerne, der senest er ændret ved lov nr. 917 af 8. december 1993. Denne ændring indebærer, at DSB's departementale status bortfalder ved, at de departementale opgaver blev overført til Trafikministeriets departement. I konsekvens heraf blev stillingsbetegnelsen for DSB's øverste chef ændret fra generaldirektør til administrerende direktør. DSB er en statsvirksomhed, men ændringen af styrelsesloven indebærer en tydeliggørelse af, at DSB i højere grad skal opfattes og drives som en forretningsmæssig virksomhed, hvilket er i fuld overensstemmelse med EF's direktiv om udvikling af Fællesskabets jernbaner (91/440/EØF).

Regeringen, Venstre og Det Konservative Folkeparti indgik i november 1994 en aftale for DSB for perioden 1995-1998, der fastlægger rammerne for DSB's økonomi i denne periode. Inden for de politisk fastsatte mål og rammer skal DSB have den fornødne frihedsgrad til at udføre de driftsmæssige opgaver på et forretningsmæssigt grundlag, idet DSB gennem en rationel drift skal udvikles til en effektiv og moderne transportvirksomhed. Der skal sættes på jernbanens stærke sider og relative styrke i forhold til andre transportmidler. Dette gælder især gods-transporter over lange afstande og passagertransport i de tætbefolkede bymæssige områder og over mellem-lange afstande. Der skal endvidere sættes på et øget samarbejde med andre kollektive trafikvirksomheder, ikke mindst på det regionale niveau.

Rammeaftalen fastlægger driftstilskuddet til DSB, og det udgør således betaling for DSB's forpligtelse til varetagelse af de samfundsmæssige trafikale opgaver. Fra slutningen af aftaleperioden vil der blive indgået mere detaljerede aftaler mellem trafikministeren og DSB om DSB's forpligtelser og betalinger herfor. Kontrakterne vil bl.a. blive baseret på information fra DSB's nye regnskabssystem, der igangsættes 1. januar 1996. Som led i kontraktstyringen af DSB er det hensigten at flytte de relevante dele af

tilskuddet til DSB's trafikdel til en bevilling under Trafikministeriets departement, idet denne bevilling vil danne grundlag for at købe kollektive trafikydelse hos DSB. Samtidig skal den regnskabsmæssige adskillelse mellem trafikvirksomheden og infrastrukturdelen i DSB gennemføres fuldt ud.

For så vidt angår organisationsstrukturen i DSB indebærer rammeaftalen, at forretningsområderne DSB Busser og DSB Rederi skal omdannes til aktieselskaber under DSB med henblik på gennem fri og lige konkurrence at sikre en høj aktivitet og beskæftigelse på disse områder. Der fremsættes derfor særskilte lovforslag om omdannelse af disse forretningsområder til aktieselskaber.

Det følger videre af rammeaftalen, at DSB skal have en ny ledelsesform, idet der skal udpeges en professionel bestyrelse for DSB.

Det sker ud fra ønsket om at styrke den øverste ledelse af DSB, ligesom det vil sikre DSB's selvstændighed til at drive transportvirksomheden forretningsmæssigt inden for de overordnede mål og rammer, der fastsættes politisk. Herved vil virksomheden bedre kunne tilpasse sig markedets behovene.

2. Lovforslagets hovedindhold

Lovforslaget indebærer en revision af loven om styrelsen af statsbanerne, men det er under hensyn til ændringernes karakter fundet hensigtsmæssigt at foreslå en ny lov til afløsning af den gældende lov fremfor at foreslå ændringer heri.

Lovforslagets hovedindhold er følgende:

Efter lovforslaget skal der beskikkes en bestyrelse for statsvirksomheden DSB, der sammen med den administrerende direktør skal lede virksomheden. Antallet af bestyrelsesmedlemmer foreslås fastsat til 9 medlemmer. Heraf beskikker trafikministeren de 6, herunder formanden og næstformanden, idet det skal sikres, at bestyrelsen omfatter personer med indsigt i samfunds-, ledelses- og forretningsmæssige samt trafikale forhold. Trafikministeriet og Finansministeriet er hver repræsenteret med et medlem. Medarbejderne vælger 3 bestyrelsesmedlemmer og suppleanter herfor efter regler, der fastsættes af trafikministeren.

Bestyrelsen foreslås tillagt den øverste ledelse og ansvaret over for trafikministeren for overholdelse af de bestemmelser og direktiver, der er fastsat for DSB.

Den administrerende direktør varetager den daglige ledelse af virksomheden med ansvar over for bestyrelsen og skal derved følge de anvisninger og retningslinier, som bestyrelsen giver. Den administrerende direktør ansættes og afskediges af trafikministeren efter indstilling fra bestyrelsen. Bestyrelsen ansætter og afskediger den øvrige direktion efter indstilling fra den administrerende direktør.

Trafikministeren fastsætter en vedtægt for DSB med retningslinier for virksomhedens drift og anlæg samt bestyrelsens virksomhed, den administrerende direktørs kompetence m.v. Forslaget indebærer videre, at trafikministeren for at tilgodese samfundsmæssige eller overordnede trafikale hensyn kan give direktiver for virksomheden. Ud fra samme hensyn er bestyrelsens formand og næstformand forpligtet til at orientere ministeren om sager af væsentlig betydning.

Herudover indeholder lovforslaget bestemmelser om Jernbanerådet, idet der i forhold til nugældende lov foreslås en udvidelse af rådets kompetenceområde, ligesom der foreslås en udvidelse af antallet af medlemmer af rådet.

3. Økonomiske konsekvenser

Lovforslaget har ingen bevillingsmæssige konsekvenser, idet merudgifterne i forbindelse med etableringen af en bestyrelse afholdes inden for DSB's nettotal.

4. Høring

Lovforslaget har været sendt til høring hos Statsministeriet, Justitsministeriet og Finansministeriet. Det er samtidig med fremsættelsen sendt til høring hos berørte organisationer, hvis udtalelser vil blive oversendt til Folketingets Trafikudvalg ledsaget af de kommentarer, som udtalelserne måtte give anledning til.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

I bestemmelsen fastslås som i den nugældende lov, at DSB er en statsvirksomhed under Trafikministeriet. DSB's bevilling fastsættes som hidtil på de årlige finanslove, og DSB er undergivet de til enhver tid gældende regler og anvisninger vedrørende statens budget- og bevillingssystem.

Til § 2

I bestemmelsen i stk. 1 fastslås, at DSB ledes af en bestyrelse og en administrerende direktør, jf. de almindelige bemærkninger.

Bestemmelsen i stk. 2 indebærer, at trafikministeren kan give direktiver, som skal tilgodese samfundsmæssige eller overordnede trafikale hensyn, hvilket bl.a. kan ske med hensyn til væsentlige ændringer vedrørende passagertrafikken. Såfremt DSB pålægges nye samfundsmæssige trafikale forpligtelser, vil det ske mod vederlag efter kontrakt herom.

Efter bestemmelsen i stk. 3 fastsætter trafikministeren en vedtægt for DSB. Vedtægten vil indeholde nærmere retningslinier for virksomhedens drift og anlæg. Videre vil vedtægten indeholde bestemmelser om bestyrelsens virksomhed og den administrerende direktørs kompetence, tegningsregler, udarbejdelse af budget og regnskab m.v. Bestyrelsens behandling af budgettet sker efter indstilling fra den administrerende direktør. Der vil i vedtægten for DSB blive fastsat bestemmelser om valg af bestyrelsesmedlemmer i de aktieselskaber, der stiftes ved udskillelsen af forretningsområderne DSB Busser og DSB Rederi, idet valget vil ske efter forudgående indstilling fra DSB's bestyrelse til trafikministeren.

Til § 3

Efter bestemmelsen i stk. 1 foreslås antallet af bestyrelsesmedlemmer fastsat til 9 medlemmer, hvoraf trafikministeren beskikker 6 medlemmer. Ved beskikkelsen tilsikres, at bestyrelsen omfatter personer med indsigt i samfunds-, ledelses- og forretningsmæssige samt trafikale forhold. Trafikministeriet og Finansministeriet er hver repræsenteret med et medlem.

Ministerens beskikkelse af bestyrelsesmedlemmer gælder for 2 år. Ministeren kan til enhver tid afsætte de af ham beskikkede medlemmer. Det siger sig selv, at en afsættelse må have undtagelsens karakter. Det vil følge af vedtægten, at bestyrelsesmedlemmerne kan genudpeges.

Efter bestemmelsen i stk. 2 vælger medarbejderne i DSB 3 medlemmer til bestyrelsen efter regler, der fastsættes af trafikministeren, idet udgangspunktet herfor er de regler, der er indeholdt i aktieselskabslovgivningen. I en overgangsperiode indtil valg har fundet sted senest 6 måneder efter lovens ikrafttræden, vil ministeren udpege medarbejderrepræsentanterne til bestyrelsen efter indstilling fra medarbejderorganisationerne, jf. lovforslagets § 8, stk. 2. Det skyldes, at der vil gå nogen tid, førend valg af medarbejderrepræsentanter er praktisk muligt. Det vil fremgå af de af trafikministeren fastsatte regler, at

som valgbare medarbejdere anses også personer, der har tjenestefrihed fra DSB uden løn med henblik på varetagelse af organisationsarbejde.

Til § 4

Bestyrelsen er DSB's øverste ledelse, og har over for trafikministeren ansvaret for, at de bestemmelser og direktiver, der er fastsat for DSB, herunder i finansloven, vedtægter for virksomheden m.v., overholdes. Inden for disse rammer gives der bestyrelsen mulighed for at drive virksomheden ud fra forretningsmæssige principper med henblik på at udvikle DSB til en moderne og effektiv transportvirksomhed. DSB's varetagelse af samfundsmæssige trafikale forpligtelser og vederlaget herfor vil i tilslutning til rammeaftalen blive fastlagt i mere detaljerede kontrakter mellem trafikministeren og DSB.

Som det er tilfældet for bestyrelser i aktieselskaber, skal DSB's bestyrelse, jf. bestemmelsen i stk. 2, sørge for en forsvarlig organisation af DSB's virksomhed. Bestyrelsen skal således sikre, at DSB råder over de nødvendige planlægnings-, styrings- og kontrolsystemer.

Bestyrelsens formand og næstformand er i fællesskab efter bestemmelsen i stk. 3 forpligtet til at orientere ministeren om spørgsmål af væsentlig betydning. Som forhold af væsentlig betydning kan nævnes sager, som må formodes at have en væsentlig økonomisk eller politisk interesse, herunder sager, som kan have væsentlige samfundsmæssige eller samfundsøkonomiske virkninger.

Bestyrelsen fastsætter selv sin forretningsorden, der efter bestemmelsen i stk. 4 skal godkendes af trafikministeren.

Til § 5

Den administrerende direktør ansættes og afskediges af trafikministeren efter indstilling af bestyrelsen.

Ifølge bestemmelsen i stk. 2 er det den administrerende direktør, der varetager den daglige ledelse af DSB's virksomhed for så vidt angår såvel driften som forberedelse og gennemførelse af anlægsvirksomheden. Den administrerende direktør skal derudover følge de anvisninger og retningslinier, som bestyrelsen har givet. Den administrerende direktør refererer til bestyrelsen.

Bestyrelsen træffer, jf. bestemmelsen i stk. 3, efter indstilling fra den administrerende direktør beslutning om direktionens sammensætning samt om ansættelse og afskedigelse af andre medlemmer af direktionen end den administrerende direktør, idet reglerne i tjenestemandsløvgivningen finder anvendelse for tjenestemandsansatte medlemmer af direktionen.

Til § 6

Bestemmelsen svarer stort set til § 3 i den nugældende styrelseslov.

Efter forslaget har Jernbanerådet til opgave at rådgive og afgive udtalelse til trafikministeren om spørgsmål af jernbanepolitisk betydning, medens Jernbanerådet efter den nugældende styrelseslov alene har vedrørt DSB's forhold. Det er fundet hensigtsmæssigt, at der fortsat består mulighed for, at bl.a. den trafikpolitiske målsætning for banevirksomhedernes virksomhed kan drøftes i rådet, hvor der er repræsentanter for Folketinget og en række organisationer.

Antallet af medlemmer i rådet forøges fra 16 til 18, idet DSB og Privatbanernes Fællesrepræsentation fremover begge kan indstille 1 medlem beskikket til rådet. Endvidere ændres sammensætningen således, at trafikministeren efter indstilling beskikker 2 repræsentanter for Statsansattes Kartel mod tidligere 1 fra henholdsvis Centralorganisation I og Centralorganisation II. Centralorganisation I eksisterer ikke længere, og Centralorganisation II repræsenterer ikke i dag medlemmer i DSB eller privatbanerne.

Til § 7

Efter denne bestemmelse træder loven i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende og samtidig ophæves den nugældende lov nr. 109 af 1. april 1969 om styrelsen af statsbanerne.

Til § 8

Bestemmelsen i stk. 1 indebærer, at medarbejdernes valg til bestyrelsen skal ske senest 6 måneder efter lovens ikrafttræden. Indtil valget er gennemført, beskikker trafikministeren i henhold til bestemmelsen i stk. 2 efter indstilling fra medarbejderorganisationerne de 3 medarbejderrepræsentanter, således at bestyrelsen er fuldtallig umiddelbart efter lovens vedtagelse.